

සේවා විද්‍යාත්මක පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

මිනිස්බල හා රැකිරීම් දෙපාර්තමේන්තුව

තරුණ කටයුතු හා ක්‍රීඩා අමාත්‍යාංශය

පී.ඩබ්.චතුරිකා චන්ද්‍රසේන

01. සංකල්පය

ඕනෑම රටක ආර්ථික වර්ධනයෙහි රඳා පැවැත්ම සඳහා හේතු වන සංකල්පයක් ලෙස ඒ රටේ ශ්‍රම බලකාය හැඳින්විය හැකිය. ශ්‍රම බලකාය යෝග්‍ය පරිදි උපයෝජනය නොකළහොත් එරටේ අඩු ආර්ථික වර්ධනය තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කරයි. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රම බලකාය තුළ විරැකියාවෙන් පෙළෙන ජනගහනය විශාල ප්‍රමාණයක් වේ. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියා අනුපාතය වර්ෂයෙන් වර්ෂය නොයෙකුත් උච්චාවචනයන්ට ලක්වෙමින් ඉදිරියට ගමන් කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියා තත්ත්වය තුළ ස්ත්‍රී/ පුරුෂ අධ්‍යාපන මට්ටම අනුව හා වයස් මට්ටම අනුව යම් යම් වෙනස්කම් දක්නට ලැබේ. එනම් සේවා විද්‍යාත්මක ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම් පවතින බවයි. සේවා විද්‍යාත්මක සම්බන්ධයෙන් නිර්වචන, න්‍යායන් හා ප්‍රභේදයන් ඉදිරිපත් වී ඇත. රටේ විරැකියා ප්‍රශ්නය විසඳීමේ ප්‍රමුඛතම වගකීම රජයට හිමි වී ඇත.

02. සේවා විද්‍යාත්මක හැඳින්වීම

සේවා විද්‍යාත්මක රටක පවතින ප්‍රධාන ආර්ථික හා සමාජීය ගැටලුවකි. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂාවෙන් කිසියම් ආර්ථික කටයුත්තකට ශ්‍රමය සැපයීමට කැමති එහෙත් ඒ සඳහා අවස්ථාවක් නොලැබී ඇති පුද්ගලයන් විරැකියාවෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන් ලෙස හඳුනා ගනී. සේවා විද්‍යාත්මක යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්ද යන්න විවිධ මත ඉදිරිපත් වී ඇත. ඊට ප්‍රථම සේවා නියුක්තිය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා තිබිය යුතුය. ඒ අනුව,

සේවා නියුක්තිකයන් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ,

- I. සේවය කරනු ලබන පැය ගණන- රැකියා නියුක්තිකයකු වීම සඳහා අඩු තරමින් යොමු සතිය තුළ පැය 20 ක් වත් කිසියම් ආර්ථික ක්‍රියාවලියකට සම්බන්ධ වී සිටිය යුතුය.
- II. වැඩ කරන වයසේ ජනගහනය- අඩු තරමින් වයස අවු 15ට වැඩි විය යුතුය.¹
- III. පවුලේ ආර්ථිකයට උදව් කරන්නා- පවුලේ ආර්ථිකයට උදව් කරන්නන් රැකියා නියුක්තිකයන් ලෙස නොසැලකිය යුතුය. වැටුප් නොලබා පවුලේ ආර්ථිකයට උදව් කරන්නෙකු රැකියාවක් අපේක්ෂාවෙන් සිටින්නේ නම් එවැන්නෙකු රැකියා විරහිතව පසුවන්නෙකි.

එලෙස නොවන්නේ නම් ආර්ථික වශයෙන් ක්‍රියාශීලී නොවන (ශ්‍රම බලකායට අයත් නොවන) අය විය යුතුය. එහෙයින් රැකියා නියුක්තිකයින් ලෙස සැලකෙන්නේ සේවකයින්, සේවා යෝජකයින් සහ තමන්ගේම වැඩ කටයුතු කරන්නන් පමණි.²

ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිර්වචනය අනුව, දැනට රැකියාවක් නොමැති, රැකියාවක් සොයමින් සිටින සමීක්ෂණ සතියකට පෙර සති හතරක කාල වකවානුවකදී රැකියාවක් සෙවීමට පියවරක් ගෙන ඇති, එසේම ඉදිරි සති දෙක ඇතුළත ලැබෙන රැකියාවක් භාර ගැනීමේ හැකියාවද ඇති පුද්ගලයන් රැකියා වියුක්තිය යටතට ගැනේ. රැකියා විරහිත පුද්ගලයන් වශයෙන් ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානය දක්වන්නේ නියමිත කාලය තුළදී (සේවා වියුක්තිය මැන බැලීම සඳහා භාවිත වන කාලය) පුද්ගලයා වැටුප් ලබන රැකියාවක හෝ ස්වයං රැකියාවක යෙදී නොසිටිය යුතු බවයි. එසේම රැකියාවක් ලබා ගැනීම සඳහා නිරන්තර උත්සහයක් දරා සිටිය යුතුයි.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පවත්වනු ලැබූ පරිභෝජන වියදම් හා සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණ වලදී සේවා වියුක්ත පුද්ගලයකු වශයෙන් නිර්වචනය කරනු ලැබුවේ අදාළ කාලපරිච්ඡේදය තුළ වැටුපකට, වේතනයකට, ලාභයකට, පවුල් ආදායම වැඩි කිරීමට කිසියම් රැකියාවක් බලාපොරොත්තුවෙන් සිටින , එහෙත් රැකියාවක් නොමැති පුද්ගලයකු වශයෙනි.³

මේ අනුව සේවා නියුක්ති අවස්ථා නොමැති වීම සහ ආර්ථිකයේ අඩු අවශෝෂණ ධාරිතාව හේතුවෙන් ශ්‍රම බලකායේ ප්‍රයෝජනයට නොගත් පංගුව සේවා වියුක්තිය ලෙස සලකයි.⁴

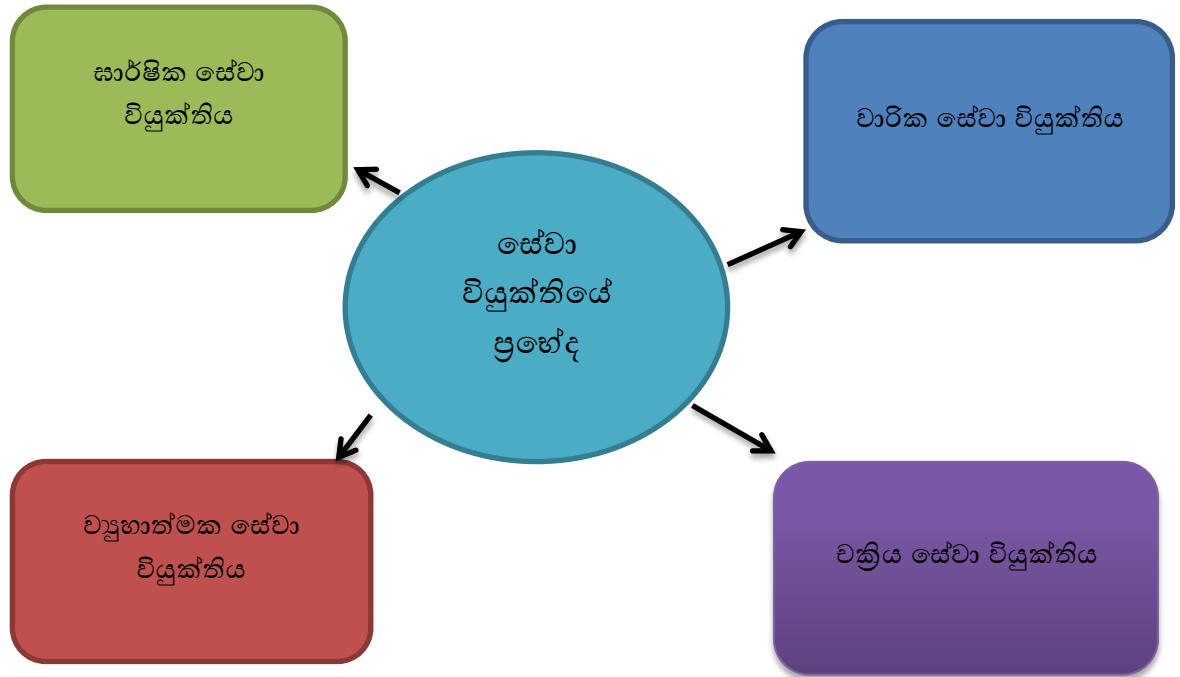
2. ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛණ දෙපාර්තමේන්තුව

3. බැති අතපත්තු, සේවා වියුක්තිය, ආර්ථික විමසුම, වෙළුම 38/ පිටු 28

4. ජී.එම්. හේනෙගෙර, ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රමය සහ සේවා නියුක්තිය පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, ආර්ථික විමසුම , වෙළුම 33, පිටු 28

03. සේවා විද්‍යාත්මක ප්‍රභේද

සේවා විද්‍යාත්මක ප්‍රභේද වූ කරුණු පදනම් කර ප්‍රධාන ප්‍රභේද 4ක් යටතේ වර්ග කර ඇත. එනම්,

I. සාර්ථක සේවා විද්‍යාත්මක

එදිනෙදා සිදුවන ක්‍රියාවලීන් තුළින් ඇතිවන සේවා විද්‍යාත්මක සාර්ථක සේවා විද්‍යාත්මක ලෙස හැඳින්වේ. ව්‍යාපාරික ආයතන වෙළෙඳ පොළින් නික්ම යාම, නව ආයතන ඇතුළු වීම හා පුද්ගලයන් නව රැකියා සොයා යාම ආදියෙන් මෙම සේවා විද්‍යාත්මක ඇති වේ. ආර්ථිකයේ පවතින සර්ඝනයන් මෙම විරැකියා තත්ත්වයට හේතු වේ.

II. ව්‍යුහාත්මක සේවා විද්‍යාත්මක

ව්‍යුහාත්මක සේවා විද්‍යාත්මක ඇති වන්නේ ඇතැම් ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම් නිසාය. තාක්ෂණික ක්‍රම ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් දියුණු වීම නිසා නව ක්‍රම හේතුවෙන් ඇතැම් ශ්‍රම වර්ග යල් පැන ගිය ඒවා වීම මීට එක් උදාහරණයකි. කඩසාප්පු වල බිල් ලිවීම, මුදල් ගැනීම සඳහා ශ්‍රම ඒකක කිහිපයක් යෙදීම වෙනුවට

යාන්ත්‍රික ක්‍රම මඟින් එම කටයුතු කිරීමේදී ඇතැම් පිරිස් සේවා විද්‍යාත්මක විය හැකිය. ඉතාමත් අයපත් තත්ත්වයකදී වුවද මෙම සේවා විද්‍යාත්මක ඇති වේ.

III. වාරික සේවා විද්‍යාත්මක

වාරික සේවා විද්‍යාත්මක යනු වාරික වශයෙන් ඇති වන අවශ්‍යතා අනුව ඇතැම් කර්මාන්ත ක්‍රියා කරගෙන යාම හා නතර කිරීම නිසා ඇති වන සේවා විද්‍යාත්මකයයි. අප රට සිංහල අවුරුදු හා නත්තල් සමය අවසානයේදී රතිඤ්ඤා කර්මාන්තයත් , ගොයම් කැපීමේ කාලය අවසානයේදී ගොයම් කැපීමේ කර්මාන්තයත් ,ශීත සෘතුවෙන් පසු හිම ක්‍රීඩා කර්මාන්තයත් අඩු ධාරිතාවකින් කටයුතු කිරීම මේවාට නිදසුන් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.

IV. වක්‍ර සේවා විද්‍යාත්මක

ව්‍යාපාර වක්‍රවල පරිහානි සමයේදී දැකිය හැකි සේවා විද්‍යාත්මක වක්‍ර සේවා විද්‍යාත්මක ලෙස හැඳින්වේ. ආර්ථික පසුබෑමක් හෙවත් ප්‍රතිගමනයක් හට ගන්නා අවධියේදී සේවා විද්‍යාත්මක ඉහළ මට්ටමක පවතී.

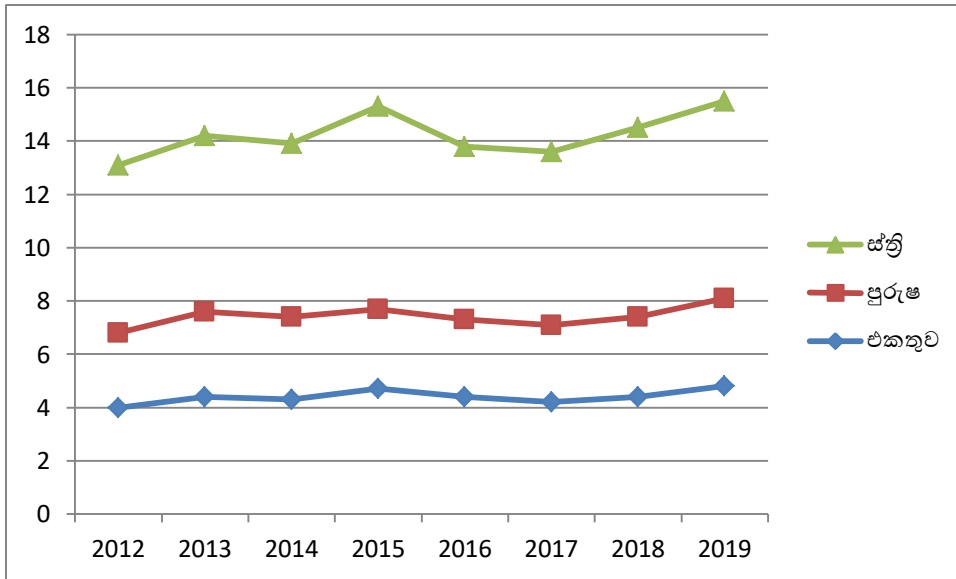
04. ශ්‍රී ලංකාවේ සේවා විද්‍යාත්මක

ශ්‍රී ලංකාවේ යටත් විජිත යුගයේදී ආරම්භ වූ වැවිලි කර්මාන්තය නිදහස ලබා ගැනීමෙන් පසුවද දීර්ඝ කාලයක් දක්වා රටේ ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගය හා සේවා නියුක්ති සැලසුම් මාර්ගය වී තිබුණි. කාලයත් සමඟ ඇති වූ දේශපාලන වෙනස් වීම් නිසා එතෙක් පැවති ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති වෙනස් වීමට ලක් විය. මේ හේතුවෙන් සේවා විද්‍යාත්මක රටේ ප්‍රධාන ආර්ථික ගැටළුවක් බවට පත් විය. නිදහසින් පසුව ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියා අනුපාතය දිගින් දිගටම අඩු වීමක් පෙන්නුම් කරයි. නමුත් කාලීන හේතූන් මත ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියා අනුපාතය නොයෙකුත් උච්චාවචනයන්ට ලක්ව ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය අනුව සේවා විද්‍යාත්මක අනුපාතය

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
එකතුව	4	4.4	4.3	4.7	4.4	4.2	4.4	4.8
පුරුෂ	2.8	3.2	3.1	3	2.9	2.9	3	3.3
ස්ත්‍රී	6.3	6.6	6.5	7.6	6.5	6.5	7.1	7.4

වගු අංක 01- (ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව)

ප්‍රස්ථාර 01. ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය අනුව සේවා විද්‍යාත්මක අනුපාතය

2019 වර්ෂය වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රම බලකා ජනගහනය 8,180,693 විය. එනම් සේවා විද්‍යාත්මක හා සේවා නියුක්ත ජනගහනයයි. මෙම ශ්‍රම බලකායෙන් රැකියා විරහිත පුද්ගලයින්ගේ ප්‍රමාණය 411,318 විය. ඒ අනුව 2019 වර්ෂයේ ලංකාවේ විරැකියා අනුපාතය 4.8 අගයක් ගෙන ඇත. මෙම විරැකියා අනුපාතය තුළ පුරුෂ විරැකියා අනුපාතය 3.3% අගයක් ද ස්ත්‍රී විරැකියා අනුපාතය 7.4% අගයක් ද ගනී.

5. ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

වයස් කාණ්ඩ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියාව

වයස් කාණ්ඩය	සංඛ්‍යාව / ශ්‍රී ලංකා	විරැකියා අනුපාතය (%)		
		ස්ත්‍රී / පුරුෂ භාවය		
		ශ්‍රී ලංකා	ස්ත්‍රී	පුරුෂ
එකතුව	411,318	4.8	3.3	7.4
15-24	201,698	21.5	17.6	28.7
25-29	93,793	11	6.6	18.5
30-39	59,009	3.1	1.3	6.3
40 ඉහළ	56,818	1.2	0.9	1.7

වගු අංක 02-ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව- 2019

විරැකියා අනුපාතය වයස් කාණ්ඩය හා ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය අනුව -2019

15-24 වයස් කාණ්ඩය පුරුෂ විරැකියා අනුපාතය වැඩිය. එය 28.7% වේ.

05. අධ්‍යාපන මට්ටම අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ විරැකියාව

විරැකියා අනුපාතය අධ්‍යාපන මට්ටම හා ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය - 2019

අධ්‍යාපන මට්ටම	සංඛ්‍යාව / ශ්‍රී ලංකා	විරැකියා අනුපාතය (%)		
		ස්ත්‍රී / පුරුෂ භාවය		
		ශ්‍රී ලංකා	ස්ත්‍රී	පුරුෂ
එකතුව	411,318	4.8	7.4	3.3
10 ශ්‍රේණිය සහ පහළ	140,781	2.8	3.8	2.4
අ.පො.ස (සා.පෙළ)	98,346	6.5	9.6	4.9
අ.පො.ස(උ. පෙළ) සහ ඉහළ	172,191	8.5	11.9	5

වගු අංක 03.-ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව- 2019

ඉහළම විරැකියා අනුපාතය 8.5 කි. එය අ.පො.ස (උ. පෙළ) හා ඉහළ කණ්ඩායම වන අතර එය තුළ ස්ත්‍රී පුරුෂ විරැකියා අනුපාතය පිළිවෙලින් 11.9 : 5 වේ.

සමාලෝචනය

රැකියා ඉල්ලුම හා රැකියා සැපයුම අතර පරස්පරතාවයන් පවතී. මෙයට මූලික වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ යම් රැකියා ක්ෂේත්‍ර සඳහා රැකියා ඉල්ලුමක් පැවතුනද, ඊට අනුගත වීමට උචිත සැපයුමක් නොමැති විමත් ඇතැම් ක්ෂේත්‍ර සඳහා රැකියා සැපයුමක් පැවතුනද එම ධාරිතාව රඳවා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ඉල්ලුමක් ආර්ථිකය විසින් ජනිත නොකිරීමයි. මෙම ගැටළුව තුළනය කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි පිළියම් කිහිපයක් දක්නට ලැබේ. එනම් රැකියා ඉල්ලුමට අනුරූප වන පරිදි ශ්‍රම ඉපයුමට හැඩගැස්වීමයි. ඒ යටතේ අධ්‍යාපනය තුළින් වෘත්තීය මාර්ගෝපදේශකත්වයක් ලබා දීම, රැකියා බහුල ක්ෂේත්‍ර හඳුනා ගැනීම, පැහැදිලි අරමුණු හා ඉලක්ක මත වෘත්තීය පුහුණුවක් ලබා ගැනීම, ආකල්පමය වෙනසක් ඇති කිරීම, නිදහස් ශ්‍රම සංචලනයකට පසුබිම සැකසීම, ශ්‍රම සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන කර්මාන්ත සඳහා වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම, ආයෝජන ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ද්වි පාර්ශවික හා බහු පාර්ශවික ගිවිසුම් හිතකර පරිදි යොදා ගැනීම වැනි ක්‍රියාමාර්ගයන් රජය විසින් අනුගමනය කළ යුතු වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

- හෙට්ටිච්චේවා සමන්තලා, (1987),සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාව , තරංජි ප්‍රින්ටස්, නුගේගොඩ.
- ශ්‍රී ලංකා සමීක්ෂණ වාර්තා (2012,2019) ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛණ දෙපාර්තමේන්තුව,මුදල් හා ක්‍රම සම්පාදන අමාත්‍යාංශය
- අතපත්තු, ඩැනි, සේවා විද්‍යාත්මක, ආර්ථික විමසුම , වෙළුම 38/ පිටු 45
- හෙතේගෙදර, ජී.එම් (2007 ජන/ ජූනි) ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රමය සහ සේවා නියුක්තිය පිළිබඳ සමාලෝචනයක් , ආර්ථික විමසුම වෙළුම 33, පිටු 28

